До спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04
Національного університету
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, Фонтанська дорога, 23

В І Д Г У К

офіційного опонента **СТАТІВКИ Анатолія Миколайовича**, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондента Національної академії правових наук України на дисертаційну роботу **Карпінської Наталії Володимирівни «Концептуально-правові засади застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право.

Обсяг – 492 с.

Виконана на кафедрі аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія» докторська дисертація Н. В. Карпінської за обраною темою є актуальною, про що авторка переконливо доводить у вступній частині свого наукового дослідження, акцентуючи увагу на тому, що у сучасній правовій доктрині важливість санітарних та фітосанітарних заходів як інтегруючої категорії, категорії, яка стоїть на перехресті аграрної, екологічної, соціальної та міжнародної політик – ще повною мірою не усвідомлена і тому суттєво недооцінена. Відсутність науково-методологічного осмислення призводить до відсутності концептуального бачення стратегічного розвитку законодавства у сфері застосування санітарних та фітосанітарних заходів. Навіть вступ до СОТ та євроінтеграційні зобов'язання не привели до якісних змін у напрямі розробки доктринальних засад реформування законодавства, яке регулює санітарні та фітосанітарні вимоги у сільському господарстві. Практично непомітним у науці залишається стрімке, у геометричній прогресії зростання законодавства у цій сфері, що відбулося за кілька останніх років. (стор. 26 дис.). У результаті спостерігається безсистемне накопичення нормативного матеріалу, що відбувається у відриві від реального розвитку аграрних відносин. В свою чергу,

це зумовлює до необхідності проведення наукових пошуків з питань і проблем застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України крізь призму вимог СОТ та ЄС, а необхідність якнайшвидшої імплементації європейського законодавства у сфері застосування санітарних та фітосанітарних заходів у підсумку не викликає питань про концептуальне підґрунтя (стор. 26 дис.).

Аналіз змісту дисертації свідчить про те, що тема роботи безпосередньо пов'язана з науковими державними програмами щодо досягнення Цілей Сталого Розвитку в Україні до 2030 року, адаптації законодавства України до вимог СОТ та законодавства Європейського Союзу та інших нормативно-правових актів, у яких передбачається регламентація санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві відповідно до стандартів ЄС в умовах сталого розвитку та євроінтеграційного курсу, обраного Україною.

Концептуально-правові засади застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України, що виступають предметом дослідження, відповідають планам науково-дослідницької роботи кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія»: плану «Стратегія еволюції аграрних, земельних та екологічних правовідносин у контексті інтеграційного розвитку» на 2016-2020 рр. як складової плану науково-дослідної роботи у межах комплексної теми Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» на 2016 – 2020 рр. (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Виходячи з цього, рецензовану роботу можна розцінювати як комплексне дисертаційне дослідження концептуально-правових засад застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС.

Порівняльний аналіз змісту, структури, висновків і рекомендацій рецензованої роботи з кандидатськими та докторськими дисертаціями за темою дослідження (Богдан А. Й. «Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції в Україні у контексті вимог законодавства

ЄС»: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.06. Х., 2010. 20 с.; Духневича А. В. «Організаційно-правове забезпечення реалізації угод Світової організації торгівлі у сільському господарстві України»: автореф. дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.06. К., 2017. 39 с.; Григор'євої Х. Ю. «Концептуальні засади правового регулювання державної підтримки сільського господарства в Україні»: автореф. дис. … доктора юрид. наук: 12.00.06. Одеса, 2020. 44 с.; Коломієць Я. Л. «Правове регулювання обмежень у здійсненні виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників»: автореф. дис. … канд. юрид. наук 12.00.06. Харків, 2015. 20 с.; Краснової Ю. А. «Право екологічної безпеки в Україні»: автореф. дис. …докт. юрид. наук 12.00.06. Київ, 2018. 31 с.; Лушпаєва С. А. «Правові засади продовольчої безпеки України»: автореф. дис. … канд. юрид. наук 12.00.06. Харків, 2014. 18 с.; Поди Т. О. «Проблеми функціонування та напрямки реформ системи врегулювання міждержавних суперечок СОТ»: автореф. дис. … канд. юрид. наук 12.00.11. Київ, 2008. 24 с.; Полюхович Л. І. «Організаційно-правові питання виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції у контексті вимог СОТ»: автореф. дис. .. канд. юрид. наук: 12.00.06. Х., 2014. 18 с.; Сакаджи К. Б. «Правове регулювання застосування засобів захисту сільськогосподарських рослин»: автореф. дис. … канд. юрид. наук 12.00.06. Харків, 2012. 19 с.) показує, що у теорії аграрного права та правовій науці у цілому не було захищено дисертацій присвячених концептуально-правовим засадам застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС.

Відтак, рецензована робота містить результати власних наукових пошуків авторки, а проаналізовані наукові ідеї, положення, результати і тексти інших авторів мають посилання на використані наукові джерела. Дисертація є авторською науковою працею, першим в українській правовій літературі комплексним дисертаційним дослідженням концептуально-правових засад застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС. У дисертації обґрунтовано нові для

науки та важливі для правозастосовної практики поняття, положення і висновки, які виносяться на захист.

Притаманний рецензованій роботі ступінь обґрунтованості зроблених авторкою дисертації наукових положень, теоретичних висновків і практичних рекомендацій досягнутий шляхом обрання дисертанткою відповідних загальних і спеціальних методів наукового дослідження суспільних відносин у сфері застосування санітарних і фітосанітарних заходів у сільському господарстві України у контексті вимог СОТ та ЄС, опрацювання вітчизняної і зарубіжної монографічної та іншої літератури за темою дослідження, міжнародно-правових актів, ратифікованих Верховною Радою України; законодавства України, норми якого врегульовують суспільні відносини у сфері застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві; законодавства зарубіжних держав (ЄС, США тощо); практики застосування чинного законодавства з регламентації аграрних та екологічних відносин.

Достовірність сформульованих у дисертації положень зумовлена поставленою метою, визначеними завданнями наукового пошуку, прийнятним для проведення такого дослідження планом роботи, яким охоплено основні аспекти наукової проблеми: юридична природа відносин застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві; розвиток законодавства у сфері застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України; методологічні проблеми застосування в Україні права СОТ та права ЄС щодо санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві; принципи застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві за правом СОТ та ЄС; система органів та інституцій щодо застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві за правом України, СОТ та ЄС; роль неурядових організацій у правовому регулюванні застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві; проблеми вирішення спорів з питань застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві; концептуально-правові особливості застосування фітосанітарних заходів у рослинництві; методологічні та законодавчі засади застосування

ветеринарно-санітарних заходів у тваринництві; світоглядно-правові та законодавчі основи застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сфері забезпечення безпеки та якості харчової продукції.

Аналіз структури, змісту та наукових результатів рецензованої роботи показує, що визначені відповідно до мети завдання дослідження дисертантка в цілому вирішила, і на цій основі сформулювала власні наукові висновки та практичні рекомендації з досліджуваних питань, які вперше виносяться на захист, а також удосконалюють наявні юридичні конструкції, поняття і категорії, та розвивають раніше зроблені в теорії аграрного права теоретичні висновки і практичні рекомендації з питань теми дисертації.

Дисертаційну роботу Н. В. Карпінської у межах поставленої мети та завдань за обраною темою можна розглядати як самостійне, комплексне наукове дослідження, проведене з доктринальних позицій аграрного права України, у якому шляхом формулювання нових та вдосконалення існуючих правових конструкцій, понять та категорій одержані нові теоретичні і практичні результати, які: а) розвивають висловлені в науці аграрного права ідеї стосовно реалізації Угод СОТ та Угоди про асоціацію з ЄС, зокрема, «Глави 4 Санітарні та фітосанітарні заходи» в умовах євроінтеграції та задля досягнення цілей сталого розвитку; б) в сукупності є суттєвими для розвитку теорії аграрного права України в сучасних процесах глобалізації та інтеграції правових систем різних країн та удосконалення системи українського законодавства у частині застосування санітарних фітосанітарних заходів у сільському господарстві України крізь призму вимог СОТ та ЄС; в) дозволяють визначити юридичну природу відносин застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві; г) дозволяють визначити роль та особливості впливу неурядових організацій на відносини застосування санітарних та фітосанітарних заходів; д) дозволяють вирішувати інші питання щодо адаптації національного санітарного та фітосанітарного законодавства України до стандартів СОТ та ЄС.

Наукова новизна поданої до захисту роботи обумовлена тим, що вона є першим в українській правовій літературі комплексним дисертаційним

дослідженням концептуально-правових засад застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС, у якому зроблені важливі та нові для теорії і практики науково-теоретичні висновки і сформульовані практичні пропозиції, які винесені на захист.

Серед найбільш вагомих результатів, що визначають **наукову новизну** проведеного дисертаційного дослідження, можна відзначити наступні.

Актуальність теми дисертаційного дослідження, яка обумовлена надзвичайною важливістю та необхідністю оптимальних ідейних засад, які мають лягти в основу системного та перспективного удосконалення правового регулювання санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС. У цьому зв'язку важливим є доведення автором ідеї про те, що високого рівня розвитку відносин застосування санітарних та фітосанітарних заходів в ЄС було досягнуто, зокрема, завдяки використанню таких методологічних підходів як створення «протекційної подушки» (посилення імперативних вимог щодо застосування санітарних та фітосанітарних заходів супроводжується механізмами підтримки); відповідальність держави за власну нормотворчість (постійний моніторинг правових механізмів на предмет їх ефективності та відповідності суспільним відносинам і науковим знанням); попереднє визначення готовності суспільства та бізнесу до законодавчих змін (стор. 5 – автореф.; стор. 3, 31, 383 – дис.)

Вбачається, що дисертація виконана на належному науково-теоретичному рівні з огляду на проведений аналіз еволюції законодавства, що регулює відносини застосування санітарних та фітосанітарних заходів в Україні (стор. 13, 19 – автореф; 78-110 – дис.) та встановлення трьох основних етапів еволюції у світлі євроінтеграційних процесів.

Значний науковий інтерес для сучасної аграрно-правової науки мають авторська ідея комплексної юридичної природи відносин застосування санітарних та фітосанітарних заходів відповідно до якої побудовано ієрархічну систему складових, базовою серед яких виступає аграрно-правова-складова, еколого-правова як вторинна, та відповідно, адміністративно-правова і

міжнародно-правова складові, а також, виокремлення автором двох основних концептуально-правових підходів до визначення аграрно-правової складової природи відносин застосування санітарних та фітосанітарних заходів (виробничо-господарського підходу та агропротекційного підходу) (стор. 5, 13 – автореф; стор. 31, 51-78, 374 – дис.).

Особливу підтримку та схвалення заслуговує висновок авторки про необхідність ідентифікації уніфікаційних процесів не як самоцілі, а як одного з дієвих знарядь задоволення національних інтересів України у сфері сталого розвитку сільського господарства та обґрунтування потреби в уніфікації екологічним (захист життя і здоров'я рослин, тварин і людей від ризиків санітарного та фітосанітарного характеру має транснаціональне значення), економічним (суттєве спрощення міжнародної торгівлі) та соціальним (вирівнювання показників безпечності продуктів харчування та якості навколишнього природного середовища) факторами (стор. 25 – автореф., стор. 36, 384 – дис.)

Заслуговують підтримки висновки авторки дисертації про те, що посилення ролі та дедалі більше поширення приватних стандартів має безпосередній вплив на відносини застосування санітарних та фітосанітарних заходів. Указана тенденція демонструє глибокі зміни, які відбуваються у філософських та методологічних засадах застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві та зокрема під час вироблення продовольчих продуктів (стор. 202 – дис.) Слід підкреслити, що світова торгівля продуктами харчування втілює цілий ряд різних інтерпретацій природи їжі та її ролі в суспільстві. З одного боку, правовий режим регулювання харчових продуктів СОТ, зокрема передбачений Угодою СОТ про застосування санітарних та фітосанітарних заходів, базується на дещо економіко-утилітарному значенні продовольства, при якому їжа розглядається як товар, що реалізується відповідно до правил міжнародної торгівлі. Одночасно з цим виникає низка приватних стандартів які втілюють загалом постматеріалістичні цінності, які свідчать про те, що закупівля та споживання їжі є також соціальною, етичною та, можливо, навіть політичною діяльністю.

З огляду на необхідність врахування того факту, що правові форми приведення національного законодавства у відповідність із ратифікованими міжнародно-правовими угодами чітко не визначені в Конституції, тому в кожному конкретному випадку дії держави з вибору форм реалізації вимог міжнародно-правових договорів у системі національного законодавства відрізнятимуться, а норми права СОТ займають особливе місце у правовій системі України, цінним є висновок дисертанки про те, що правовий інститут регулювання санітарних та фітосанітарних заходів у рамках СОТ має специфіку, а тому його не можна визнати повноцінною складовою вітчизняного законодавства з огляду на те, що норми права СОТ спрямовані на регулювання відносин між державами та встановлюють орієнтири для розробки національного законодавства і не мають на меті регулювання конкретних виробничих відносин (стор. 126 – дис.).

На увагу заслуговують обґрунтовані висновки щодо проблем сучасного етапу розвитку фітосанітарного законодавства України, які проявляються у системі «імплементація – екологізація – державна підтримка»: несистемне реформування фітосанітарного законодавства; ігнорування необхідності адаптивної підтримки суб'єктів рослинництва; відсутність правових механізмів стимулювання добровільної екологізації; відсутність державних програм системної дії у сфері захисту рослин; посилення позаімплементаційного впливу законодавства ЄС та щодо зміну парадигми правового забезпечення відносин людей і сільськогосподарських тварин, що має безпосередній та найбільш помітний прояв саме в своїй інструментальній частині – трансформації законодавства щодо ветеринарно-санітарних заходів (стор. 38, 286-287, 380-384 – дис.).

Зроблені у дисертації науково-теоретичні висновки і практичні рекомендації базуються на ретельному порівняльно-правовому аналізі різних наукових підходів до змісту та форми правового регулювання застосування санітарних та фітосанітарних заходів за правом України, СОТ та ЄС. Автору вдалося розв'язати важливу наукову проблему, сформулювати нові теоретичні положення та запропонувати науково обґрунтовані висновки, розробити цінні

практичні рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання відносин застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС.

Варто підкреслити вдале поєднання автором всіх необхідних дослідницьких компонентів, що дозволяє оцінити проведену роботу як успішну. Робота написана прийнятним науковим стилем, авторські погляди є логічно послідовними і всебічно доведеними.

Наведений вище перелік позитивних сторін дисертаційної роботи не вичерпує всіх наукових положень, висновків, рекомендацій, які визначають новизну рецензованого дисертаційного дослідження, яке має соціально-правове значення і є важливим для правової науки в цілому. За умови утвердження в науці аграрного права й запровадження у практику законотворчості та правозастосування висновків, положень і практичних рекомендацій цієї роботи в Україні можуть відбутися позитивні зміни у сфері правового регулювання застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України.

Положення і висновки рецензованої дисертації мають значення для подальшого розвитку теорії аграрного права в Україні. Практичне значення висновків дисертації Н. В. Карпінської полягає у можливості їх використання у правотворчому процесі, правозастосуванні, науково-дослідній роботі, навчальному процесі, тощо.

Теоретичні висновки і практичні рекомендації, які містяться у дисертаційному дослідженні, доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія», на засіданні Південного регіонального наукового центру Національної академії правових наук України; а також пройшли апробацію на 15-ти міжнародних і вітчизняних наукових і науково-практичних конференціях. Наукові ідеї, погляди, положення, висновки і рекомендації автора дисертації достатньо відображені у одноосібній монографії (Карпінська Н. В. Застосування санітарних та фітосанітарних заходів: проблеми правового забезпечення у контексті вимог СОТ та ЄС:

монографія. Луцьк, СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 532 с.), двадцяти чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України та у зарубіжних виданнях, у трьох статтях, які додатково відображають результати дослідження, опублікованих у зарубіжних виданнях які індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science Core Collection, а також, у матеріалах і тезах виступів на п'ятнадцяти науково-практичних конференціях.

Дисертація Н. В. Карпінської за змістом і оформленням відповідає вимогам, що ставляться до такого роду робіт. Структура дисертації є прийнятною для вирішення поставлених автором роботи завдань наукового дослідження.

Автореферат дисертації і публікації автора з достатньою повнотою відображають зміст дисертації.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Н. В. Карпінської, варто зауважити, що окремі положення, висновки, рекомендації цієї наукової праці не сприймаються однозначно так, як вважає авторка, оскільки мають дискусійний характер або ж потребують додаткової наукової аргументації автором рецензованої роботи.

1. Дисертантка послідовно аргументує, що під впливом глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, а також унаслідок посилення екологізаційних тенденцій сучасне законодавство України у сфері застосування санітарних та фітосанітарних заходів активно трансформується, об'єднуючи три правові утворення: фітосанітарне законодавство, законодавство у сфері добробуту тварин та харчове законодавство (стор. 4 – автореф.; стор. 30 – дис.). При цьому залишається відкритим питання про те, яке ж місце в системі законодавства України займає відповідний нормативний масив – законодавство у сфері застосування санітарних і фітосанітарних заходів?

2. Одним з наукових висновків дисертації, які вперше винесені на захист, є три вірогідні концептуальні шляхи розвитку законодавства у сфері застосування санітарних і фітосанітарних заходів: ЄС-орієнтований, СОТ-орієнтований та національно-орієнтований (стор.5 – автореф.; стор. 30, 382-383

– дис.). Здобувачка утримується від однозначного вибору між ними, при цьому симпатизуючи національно-орієнтованому підходу. Чим обумовлюється відсутність більш чіткого висновку про доцільність вибору саме цього шляху законодавчого розвитку? І як узгоджується, наприклад, вибір національно-орієнтованого концептуального шляху розвитку законодавства у сфері санітарних та фітосанітарних заходів із міжнародно-правовими зобов'язаннями, які прийняла на себе Україна у зв'язку з євроінтеграційними процесами?

3. Аналіз статистичних звітів щодо темпів та успішності виконання вимог Угоди про асоціацію між ЄС та Україною у частині санітарних та фітосанітарних заходів демонструє цікаві тенденції. Наприклад, найбільш яскраво проглядається поступовий загальний спад темпів виконання імплементаційних завдань у сфері СФЗ: у 2016 – 93%; у 2017 – 100%; у 2018 – 82%; у 2019 – 49%; у 2020 – 23% виконання поставлених завдань (Офіційний євроінтеграційний портал: https://pulse.kmu.gov.ua/ua/direction/sanitarni-ta-fitosanitarni-zahody). Чим можна пояснити, на думку дисертантки, виходячи з проведеного дослідження, таку чітку спадну тенденцію євроінтеграційної трансформації законодавства у сфері санітарних та фітосанітарних заходів ?

4. Досліджуючи питання принципів застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві за правом СОТ та ЄС, дисертантка зробила обґрунтований висновок про їх неоднорідність, поділивши їх на дві групи: принцип суверенітету (самостійності) та антипротекціоністські принципи (стор. 7-8, 14 – автореф.; стор. 20 – дис.). Воночас, як відомо, наразі триває довга і складна процедура перегляду Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яка в обов'язковому порядку має відбутися після п'ятирічного строку її дії. Відповідно до політичних заяв, які лунають протягом останніх півроку, Україна зацікавлена, зокрема, у модифікації правил санітарних та фітосанітарних заходів, які передбачені в Угоді про асоціацію. Використовуючи напрацювання та висновки дисертаційної роботи, які основні принципові настанови, на погляд, здобувачки, варто було би покласти в основу заявленої модифікації вимог у сфері застосування санітарних та фітосанітарних заходів відповідно до оновленої Угоди?

5. Авторка, піднімаючи у дисертації питання щодо необхідності розмежування санітарних та фітосанітарних заходів і технічних бар'єрів в торгівлі, зокрема, щодо критеріїв національно режиму та режиму найбільшого сприяння лише описово згадує їх, не розкриваючи змісту та характерних ознак (стор. 48, 153 – дис.). У цьому контексті, також, потребує дослідження юридична природа правовідносин застосування технічних бар'єрів у сільському господарстві.

6. Уважне вивчення представленої на захист дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що здобувачка в цілому досить вдало вибудувала концепцію удосконалення правового регулювання відносин застосування санітарних та фітосанітарних у сільському господарстві Україні у контексті вимог СОТ та ЄС, тим самим виконавши поставлені наукові завдання та досягнувши основної мети роботи. Однак, при цьому варто було би концентровано сформулювати ті науково-методологічні засади, які використовувалися авторкою у процесі дослідження та зрештою лягли в основу зроблених висновків та висунутих пропозицій.

У дисертації є й інші висновки, положення, твердження, ідеї автора, щодо яких можна висловлювати критичні зауваження, заперечення, наводити аргументи щодо їх достовірності, обґрунтованості тощо.

Резюмуючи висловлені у цьому відгуку позитивні наукові доробки дисертантки, а також критичні зауваження щодо окремих положень, висновків і рекомендацій дисертації, можна стверджувати, що дисертаційна робота Н. В. Карпінської є самостійним завершеним науковим дослідженням, у якому вирішені нові теоретичні і практичні завдання у сфері застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог, для її тексту характерний формально-логічний спосіб викладання матеріалу. Робота відрізняється смисловою завершеністю, цілісністю та єдністю змісту.

Загальний висновок: Дисертація КАРПІНСЬКОЇ Наталії Володимирівни «Концептуально-правові засади застосування санітарних та фітосанітарних

заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС» є комплексною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані теоретичні й практичні положення щодо застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України відповідно до національного законодавства, вимог СОТ та ЄС, які в сукупності надають вирішення важливої для аграрно-правової науки проблеми розробки концептуально-правових засад застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України у світлі вимог СОТ та ЄС і свідчать про особистий внесок здобувача у юридичну науку.

За своєю актуальністю, ступенем наукової новизни, рівнем теоретичного і практичного значення дисертація повністю відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12 та 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (із наступними змінами), а її автор – КАРПІНСЬКА Наталія Володимирівна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право».

Офіційний опонент:
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
член-кореспондент НАПрН України **А. М. СТАТІВКА**

Підпис Статівки А.М.
Засвідчую
Нач.ВК
«03» 09. 2021 р.